

Op mijn aarde staat 'n nachtkroeg! Treden
visten voeten dievig, brallen vloekersmonden
laster... Klaas! Uw assche priemt naar wraak,
en moeder, gij, gij lijdt tormenten om den hoon
aan uw gedachtis! Nu gaat alles dood- en
grafwaarts...

*Hij blijft even stil. De pantoffel ontvalt z'n hand.
Alleen Tijl, Lamme, Brabo, Belleken en de
shuimerende Nele blijven daar. De overigen
hebben zich snel uit de voeten gemaakt.*
Heere Jesu! (*Hij valt met 'n snik op Nele's
stoelleuning*). Dat is 't einde...

*'n Lange poos. Aan Brabo's handen ontglipten de
guirlandes. Belleken en Lamme staan nu bij Nele.*
Belleken (*gedempt*): Zou ze nu nooit meer
wakker worden, Lamme?...

Lamme 'k Weet niet, Belleken... 't Kan lang
duren; misschien nog honderd jaar. Ik kan er
niks aan doen...

Belleken (*legt de festoenen rond Nele*): Da's
toch zooveel schooner... Nu zal ze misschien
dromen?...

Lamme 'nen Triestigen droom voor ons...

Tijl Adieu, Nele... Klaas en moeder zaliger
dwingen me te gaan... Ik moet mijn tijd elders
verbeiden. 't Is zwaar, onsterfelijheid te
dragen.

Lamme Tijl, broer... D'r is veel goeds geweest
in ons leven.

Tijl Blijf gij hier... Met Belleken zult ge waken
over heuren slaap...

Belleken We zullen altijd aan u denken...

Tijl Brabo...

Brabo Tijl... ik ben kapot... De Sinjoren zullen
me niet meer kennen.

Tijl Eéns zal 't tuiten, Brabo! Kom dan terug!
Nu is m'n vrouwen ineens vergaan als 'n
schoon bloem onder boerenschoenen... Adieu...

(*voor zich*): Nele... Nele... en Klaas en moeder...

Lamme Koeragie, Tijl. Zij hebben 't paradijs.

Belleken (*die Nele voortdurend ligt aan te
kijken*): Schoon dat ze is... Zou ze geen kou
hebben?

Tijl De toekomst?... Dát boek is nog niet
opengesneden. Brabo! Lamme! Belleken! Nele!
Nele! (*hij rent weg*).

Brabo roept hem nog achterna: Tijl!

(*voor zich*): 't Vertelsel is uit... Ik ga terug naar
m'n voetstuk... Zonder gedachte... Water
spuiten op den kop van Antigooon... en vierkant
m'n hielen vagen aan de wereld...

Lamme Da's misschien verstandig...

Belleken *kust spontaan de slapende*: Zusterken,
zusterken... Gij zult niet op onze bruiloft zijn...

Lamme Ja... wij mogen ze niet vergeten...

Brabo Tijl z'n hart is gespleten... Dat groeit
niet meer dicht... Maar 't zal tuiten! riep ie...

Dàn komen we nog eens te saam, Lamme. Nu
loop ik weg, want de mizerie nijpt m'n strot
toe... Moest Nele... moest ze... geef ze dan nog

'n kruiske van mij... M'n handen beven te
geweldig... En voor ulie... vernonde... (*hij slikt*)
zal ik later peter zijn...

Belleken Nele... Neleken...

Lamme Kom, we gaan 'nen Onze Vader
bidden.

Brabo Veel geluk! en... tot ziens! (*exit*)

John komt binnen gestormd: Nah! Daar heb je
de politie!

*Hij loopt terug naar de bardeur en duwt die
open. Wenkend:*

Hier is 't geweest, heeren... Hier, heeren van de
politie...

VIERDE KAPITTEL

*Het eiland van vroeger. 't Huizeken is intussen
vergroeid met de fantastische flora, en alles heeft
'n physionomie gekregen als had Hieronimus
Bosch er gekluizenwaard. 't Galjoen ligt gestrand,
't zeil aan flarden. De Vliegende Hollander staat
op 't dek. Naast hem de lanternen met
'n dansvlam. Er schichten af en toe bliksems door
de spleten van den hemel.*

De Hollander Land! Kameraad! In veilige
haven voerde ik u. Is dat geen vriendschap
waard? Kom uit uw kooi. Sper uw neusgat op.
Als nectar drenkt uw tropenland één zoete
bedwelming. Wat fijner dan uw madelief en uw
pisseblommen... Ach, wat 'n hoek voor
filozofen die rustig nog herkauwen willen het
alfa en omega van 't geluk! — mij is die gunst
niet gejongd! — Allo! Sismograaf van
verlangens! Hier, hier vindt ge den grond voor
annexatie! Op, droomer! Grijp met beï uw
handen al wat het leven nog bieden wil!

Tijl komt aan dek gekropen: Kaptein... Is de
gekke vaart gestuit? Eén vlam was de reis;
't galjoen 'n bolied! (*'t bliksemen luwt*)

De Hollander Aan wal, Tijl! Voor harts-
geheimen is er geen douanetarief!

Tijl Hier is het eind, het eind van de wereld.

De Hollander Ofwel 't begin. Kaffers en apen
kunt ge beschaven, koning worden van heel
't domein, en doopen uw jongste vaderland,
zonder vroede vaders: Tijlandia! En de oceaan
wordt Uilespiegel... Zòd groot als hij was eens
uw liefde...

Tijl Zwijg, vliegende vloeker! Ge lijkt
'n meermin...

De Hollander Min of meer...

Tijl stapt vermoed aan wal: Ge krijgt m'n
galjoen...

De Hollander Cadeau?

Tijl Voor bewezen diensten... He? Koninklijk is
't, zòd Uebermensen te beloonen...

De Hollander M'n eeuwenlange practijk van
't reizen geldt méér dan Cook of Baedeker...

Tijl (*voor zich*): Ja... Oogkleppen kreeg Peer
Gynt, m'n kozijn...

De Hollander Die ken ik.

Tijl Zoo werd de heks 'n prinses...

De Hollander Precies. Heeft ie ze later nog
getrouwd?

Tijl (*uitvarend*): Ik ben geen burgerlijke stand,
al was m'n stand burgerlijk... Nu ben 'k niks
dan vagebond zoals Lange Wapper...

De Hollander Is 't toeval? Ook die is me
bekend!

Tijl Uw passagier is royaal, kapitein, al heeft ie
geen duit in z'n schatkist!

De Hollander Nou! De reis was toch gratis. En
uw galjoen...

Tijl Royaal, zeg ik. Geef me m'n reisgoed aan.

Hebt gij Nele's koets niet gevolgd?

De Hollander Bij de begraving?

Tijl Almachtig schoon! Driekleurig de kist.
Nog nooit gezien. Toen heb ik gevoeld dat ik
oud ging worden.

De Hollander Hier wordt ge weer jong.

Tijl Of kindsch, naar believen.

De Hollander Daar hebt ge de kooi met den
uil.

Tijl Geef aan.

De Hollander Uw Browningbuks...

Tijl Ik word modern. Men moet van z'n tijd
zijn.

De Hollander Zoo'n ding is kwaad.

Tijl 'k Ben er niet beter door geworden.

De Hollander Is het nu alles?

Tijl Nee, nog de vlag. Dan heb ik vannacht
'n beddelaken.

De Hollander Vlandren die leu!

Tijl 'n Kinderprikkel voor groote mensen. Ik
slàap erin.

De Hollander Zelfs in uw slaap...

Tijl (*amore furioso*). Heel warm gewikkeld in
m'n heiligste overtuiging!

De Hollander Gij had minister kunnen worden.

Tijl Mocht niet van tante.

De Hollander Wie is die vrouw?

Tijl Moeder de Gans. Nog iets aan boord? Ja,
m'n Madonna. 't Is het laatste. 't Is ook alles...

(*Poos*)

De Hollander Westerling, jij bent gelukkig,
verdomd! Pardon, 'k vergat m'n emplooi. Tot
uw orders, meneer.

Tijl Raas maar door. Wat geeft het 'n kalme
dromedaris of 't ouw wijven regent?

De Hollander Jouw vast geloof, is 'n anker,
vent! Dat rukt niet los. Ik draai als 'n dervisch
m'n leven door. M'n zondag is weer naar de
bliksem...

Tijl Zoo?

De Hollander De vliegende hollander moet op
reis! Torment van zeven eindlooze jaren. Zie
'k je nog weer, dan zal 'k je begroeten als
radjah! (*'t Bliksemen herbegint even*).

Tijl Of steenrat! Om 't even, kwant. Groet
Peer en z'n vrouw van mijnentwege. Groet
Wapper en Nikker, Rauthéndelein, Faust en
Hamlet en Blauwbaard en Pelleas. Groet
Holbein...

De Hollander Mij wenkt de sarrende tijl!
'k Moet voort...

Tijl Groet vooral met brandenden groet —
driekleurig — de lijkbidders, fielten, rabauwen
in 't zonnig land dat m'n bruid omarmt! Groet
Oost en West naar behooren, zeg!

De Hollander Adieu! (*hij is terug aan boord*)

Tijl Maak 'n kruistocht! Ik leen u 't paard van
De Bel-Esprit. Ren naar Volendam, naar
Parijs! Alles vriendschap! *Er loeit 'n bruuske
brutale windhoos rond 't galjoen.*

De Hollander Gedenk u mijner...

Tijl Naar Polen en naar Zuid-Afrika! U,
Hollander, gun ik 'n Wees-gegroet voor
aardrijkskunde en zielerust!

De Hollander Damnatus est!... *Hij verdwijnt
met 't galjoen in duisternis.*

Tijl Goeien avond! 't Was 'n leerzame
conversatie.

.....

M'n stem klinkt als 'n vooze raap... Leer
monologen met vliersiroop!

*Hij laadt de boeken uit z'n mars en leest
beurtelings de rugtitels.*

Thomas a Kempis... (van vader zaliger) Dit is
den waeragtighen Roemschen bijbel (moeder's
brevier)... Wat 'n stemming, Tijl... Nù begrijp
ik 't hofken van Olijven. De getrouwen zijn
verder dan 'n boogscheut!

.....

Is niet de wereld 'n groote kaas? Dik zijn de
wormen er binnen in. *Ik vreet aan de korst.*

(*bruusk krijschend*) Och, Nele... Nele! Precies of
het donker zal me bijten... De assche van Klaas
verzengt m'n borst. M'n eiland genageld met
zes planken, zes voet den grond in. (*uitvarend
tot den uil*) En gij, gij zwijgt; tart storm en
stille, gij kent geen ziel, geen wrok, geen liefde,
geen haat, geen hitte-van-strijd, geen begeerte,
geen vloed, geen ebbe! Niks! Niks dan uw stek
en uw kooi, het luik van uw oog en eeuwige
dicht in 'n droom van muizen en hazelnoten!

Lawaai moet ik hoorén, verdufte pruijk, of 'k
schiet u de zemelen uit uw romp!

Hij legt aan. De oog van den uil vonken.

*'n Vreemd gerucht doet Tijl vlug verspringen en
meteen legt hij aan in andere richting.*

Sterf of ik schiet! Ik heb reuzenhonger. 'k Ruik
koloniale hespen. Halt!!

ROBINSON CRUSOE komt te voorschijn en groet
heel gentlemanlike.

Robinson Mag ik me introduceren? (*geeft z'n
kaartje*)

Tijl (*leest*): Robinson Crusoe... Godlof, géén
vlaming! Welkom!

Robinson Zéér welkom.

Tijl Mijn naam is Tijl. 'k Kom voor m'n
gezondheid hier. Wonderlijk is het klimaat.

Robinson Uitstekend. Goed voor podagra en
neurasthenie.

*Hij zet zich, haalt 'n stuk vleesch-en-been uit z'n
knapzak, bijt er in als 'n wildeman.*

Permitteer? (*hap*)... Ik voleind (*hap*) m'n
tweede «plat»... (*hap*) Heb je honger (*hap*)?

Tijl Nee, danke. Maar zeg eens, Maleier, wat
snuffelt gij hier?

Robinson In vertrouwen, vrind: M'n vingeren
waren te lang daarginds...

Tijl De ouwe historie van den wijnpot?

Robinson Nee! Bij m'n talent! Dát was het
niet. 'k Ben nooit in m'n leven bankier geweest.